

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן עניינים

- א. אכל כל מאכל ולא אכל בשר שתה כל משקה ולא שתה יין אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיאכל בשר וישתה יין שנאמר זולל וסבא2
- ב. כל הישן בבית המדרש תורתו נעשית לו קרעים קרעים שנאמר וקרעים תלביש נומה 2
- ג. גנב משל אביו ואכל ברשות אביו משל אחרים ואכל ברשות אחרים משל אחרים ואכל ברשות אביו אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיגנוב משל אביו ויאכל ברשות אחרים 2
- ד. מה שקנתה אשה קנה בעלה.....4
- ה. דאקני לה אחר ואמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהן.....7
- ו. היה אביו רוצה ואמו אינה רוצה אביו אינו רוצה ואמו רוצה אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיהיו שניהם רוצין.....9
- ז. לעולם אין הבית טמא עד שיראה כשתי גריסין על שתי אבנים בשתי כתלים בקרן זוית ארכו כשני גריסין ורחבו כגריס10
- ח. היה אחד מהם גידם או חיגר או אלם או סומא או חרש אינו נעשה בן סורר ומורה 10
- ט. מתרין בו ... ומלקין אותו חזר וקלקל נדון בעשרים ושלשה ואינו נסקל עד שיהיו שם שלשה הראשונים שנאמר בננו זה זהו שלקה בפניכם11
- י. ברח עד שלא נגמר דינו ואחר כך הקיף זקן התחתון פטור ואם משנגמר דינו ברח ואחר כך הקיף זקן התחתון חייב.....13
- יא. בן נח שבירך את השם ואחר כך נתגייר פטור הואיל ונשתנה דינו ונשתנית מיתתו ... בן נח שהכה את חבריו ובא על אשת חבריו ונתגייר פטור עשה כן בישראל ונתגייר חייב ... קלה בחמורה מישך שייכא.....13
- יב. סרחה ואחר כך בגרה תידון בחנק בסקילה.....14

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

דף עא.

**א. אכל כל מאכל ולא אכל בשר שתה כל משקה ולא שתה יין
אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיאכל בשר וישתה יין
שנאמר זולל וסבא**

כבר התבאר לעיל דף ע. שבן סורר ומורה שאכל כל מאכל¹ ולא אכל בשר
בהמה, שתה כל משקה ולא שתה יין, פטור.

**ב. כל הישן בבית המדרש תורתו נעשית לו קרעים קרעים
שנאמר וקרעים תלביש נומה**

כבר התבאר במסכת מגילה דף כח: שאין ישנים² בבית המדרש שינת
קבע³. וכל המתנמנם בבית המדרש חכמתו נעשית קרעים שנאמר: (משלי
כג פסוק א) וקרעים תלביש נומה. ולת"ח הלומד שם בקביעות מותר אפילו
שינת קבע⁴.

**ג. גנב משל אביו ואכל ברשות אביו משל אחרים ואכל
ברשות אחרים משל אחרים ואכל ברשות אביו אינו נעשה
בן סורר ומורה עד שיגנוב משל אביו ויאכל ברשות
אחרים**

¹ רמב"ם הלכות ממרים פרק ז הלכה ג וערוה"ש העתיד שם סי' סט סעי' ט

² שו"ע ונו"כ או"ח קנא ג יו"ד רמו מז

³ ובבתי מדרשות שלנו שמתפללין בהם ג"כ לכאורה לאו גריעא מביהכ"נ לבד ואסור אפילו עראי ואפשר
דכיון שביהמ"ד עשוי לשהות שם זמן הרבה ללמוד ולשמוע דברי תורה וקשה ליוהר משינת עראי ע"כ לא
אסרו זה לשום אדם. מ"ב שם מז, ביאור הלכה.

⁴ כן מפורש בתשובת הרשב"א חלק ד סימן רע"ח, ועיין שם שכתב שהוא הדין לכל תשמישי תלמיד חכם
שמותר כשהמקום דחוק לו, וכעין זה משמע גם כן בלקוטי הרמב"ן על מגילה, עיין שם שהביא ראיה לזה
מירושלמי והובא תמצית דבריו בר"ן, עיין שם. שער הציון שם ס"ק ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

כבר התבאר לעיל שם שאכילה זו שבין סורר ומורה חייב עליה⁵, פרטים הרבה יש בהם והן כולן הלכה מפי הקבלה ובתורה לא נתפרש, והתבאר שאינו חייב סקילה עד שיאכל משקל חמשים דינרין מבשר בבת אחת⁶, וישתה חצי לוג מיינ⁷ בבת אחת. ואם⁸ אינו אוכל ושותה בבת אחת אין זה דרך רעבתנות ואינו נחשב כזולל וסבא.

⁵ רמב"ם שם הלכה ב

⁶ ולפי שיעורים של זמנינו יוצא שזהו כ – 240 גרם, ולפי החזון איש הוא כ – 480 גרם, ועיין בספר "לב בנים" על עניני בן סורר ומורה (ס' ו') הביא מהגר"א גנחובסקי שמכאן יש להוכיח לכאן כשיטת השיעורים של החזון איש, שאם השיעור היינו רק 240 גרם אין זה דרך זלילה. וע"ש עוד משו"ת חוט השני (סי' צ"ז) שכבר התעורר בזה, שאין זה שיעור שיקרא עבור זה זולל וסבא, ובס' ערך מלין (ערך תרשימר) תירץ לפמש"כ הרמב"ם (הל' ממרים פ"ז ה"ב) שצריך שיאכל כל הבשר בבת אחת, א"כ אף בשיעור כזה, גם כן הוא דרך זלילה כשאוכלו בבת אחת.

⁷ משמע שבכל יין זהו שיעורו וברדב"ז כאן רבינו השמיט האיטלקי אף על פי שנזכר במשנה שהתנא הזכיר יין האיטלקי לפי שהיה חשוב במקומו ובזמנו וכבר אפשר שימצא במקומות אחרים יותר חשוב ממנו. ע' עירובין ס"ד ב שאני יין האיטלקי דמשכר טפי, ובעבודה זרה ל"ב א ראשון שלנו כשלישי שלהם, וידוע שאיטליה נקראה אדום ע' ירושלמי ע"ז פ"א ה"ב, ואמרו כי יין האדומים משובח לקיים מה שנאמר אמלאה החרבה ע' פסחים מ"ב ב, אמנם באמ"צ העיר הן בזמן שדנו ד"נ היינו קודם הרבה לחורבן הבית אז יין שביהודה היה משובח ממנו ע' פסחים שם ואיך נשנה בהלכות בסו"מ יין האיטלקי בתור יין החזק ביותר, ואולי אמלאה החרבה נאמר מזמן שפשטה מלכות רומא על ישראל דקדם כמאתים שנה לחורבן ע' ע"ז ח' ע"ב. ה. אולם ביד רמה כ' חצי לוג יין בלוג האיטלקי שהוא גדול מלוג מדברי, ומאן דמפרש האיטלקי איין לא חש לקמחיה, לפי פירוש זה לא מוסבת תיבת "איטלקי" על היין כי אם נקטו שיעור חצי לוג האיטלקי יין, וראה במשנה שבירושלמי הכא "באיטלקי" וכן בירושלמי פסחים פ"י ה"א ד' כוסות שאמרו ישנן רביעית יין באיטלקי, ומבואר באור זרוע הל' חלה סי' רכ"ו (זיטומיר ח"א ל"ד סע"ד) בירושלמי פ' ערבי פסחים דתני ר"ח ארבע כוסות שאמרו חכמים ישנו רביעית יין האיטלקי, וכמה היא רביעית האיטלקי לוג כו'. וידוע כי שיערו במדות הלח והיבש האיטלקיות ע' שביעית פ"א מ"ב דבילה של ששים מנה באיטלקי, ובכלים פ"ז מ"א שיעורן באיטלקי כו', ולכן לא הזכיר הרמב"ם בהל' ממרים פ"ז ה"ב התנאי שיהיה יין איטלקי ע' כס"מ שם. מרגליות הים ד ה

⁸ ראה בצפנת פענח להל' כלאים פ"י (כ' ע"ב) שהעיר דכאן לא מהני בכדי אכילת פרס ומקורו בתוספתא פ"א עד שיתן לתוך פיו כשיעור, דהיינו בבת אחת, והשיעור דאכילה ושתיה דהא היא כשיטת התוס' סוטה ה' דרביעית הלוג הוא שיעור כ"ה סלעים והוא שיעור ליטרא כמבואר בבכורות נ' וא"כ תרשימר דהוא שני ליטרים דהיינו חמשים סלעים הוא שיעורא דחצי לוג.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

והתבאר שאינו חייב סקילה עד שיגנוב משל אביו⁹ ויקנה בשר¹⁰ בזול ויין בזול, ויאכל וישתה מחוץ לרשותו של אביו בחבורה שכולן ריקנין ופחותין¹¹, ויאכל הבשר חי ואינו חי מבושל ואינו מבושל כדרך שהגנבים אוכלים וישתה היין מזוג אבל לא לחלוטין כדרך אנשים מן הישוב אלא כדרך שהגרגרנים שותים, והוא שיאכל משקל חמשים דינרין מבשר זה בבת אחת וישתה חצי לוג מיין זה בבת אחת.

גנב משל אביו ואכל אכילה זו ברשות אביו, או שגנב משל אחרים ואכל אכילה זו המכוערת בין ברשות אביו בין ברשות אחרים הרי זה פטור.

ד. מה שקנתה אשה קנה בעלה

כבר התבאר במסכת כתובות דף עח. ודף עט. ונדרים דף פח. וקידושין דף כג: שכל הנכסים שבאו לאשה לאחר שנישאת, הרי הן "נכסי מלוג"¹². שאינם עוברים לרשות הבעל אלא הם שייכים לאשה בלבד, אך דינם הוא שיש לבעל זכות לאכול הפירות¹³, ואינו רשאי לכלות הקרן, ועל הבעל לטפל בנכסים, אך אין הוא חייב בשמירת ערכם אם אינו מפסידם בכוונה. ואינו

⁹ ומעם הדבר כתניא, בסנהדרין עב ע"א "רבי יוסי הגלילי אומר: וכי מפני שאכל זה תרטימר בשר ושתה חצי לוג יין האימלקי אמרה תורה יצא לבית דין ליסקל אלא, הגיעה תורה לסוף דעתו של בן סורר ומורה, שסוף מוגמר נכסי אביו ומבקש למודו ואינו מוצא, ויוצא לפרשת דרכים ומלסמם את הבריות. אמרה תורה: ימות זכאי ואל ימות חייב. שמיתתן של רשעים הנאה להם והנאה לעולם, ולצדיקים – רע להם ורע לעולם. וכיון שבשר זה של אביו מצוי לו אתי לאימשוכי אבל בשר של אחרים כיון שלא שכיה מקרה הוא ולא אתי לאימשוכי ולכן דוקא שלא ברשותו של אביו שאינו מפחד אבל ברשות אביו שמפחד שמא יראה אביו לא אתי לאימשוכי (ערוה"ש העתיד שם סי' סט סעי' ז)

¹⁰ דזולל הוא בשר וסובא הוא יין כדאיתא במשלי כג אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו וזולל הוא לשון זול אמנם אינו אלא אסמכתא (ערוה"ש שם סעי' ה)

¹¹ ע' ס' חסידים (מ"ג) ס' תרכ"ד שכ' למה הקפידה תורה, לפי שגנב משל אביו לאכול בבית אחרים הרי גורם לאחרים שחומאים עמו לכך צוה על זולל וסובא כו'.

¹² שו"ע ונו"כ אבהע"ז פה ז ולשון מלוג הוא כעין לשון מליגת הראש שתולשין השיער והראש נשאר, וכן בנכסי מלוג הבעל אוכל הפירות והקרן נשאר.

¹³ שו"ע שם וסעיף ז והוא תקנת חז"ל תמורת פרקונה שחייבוהו לפדותה, ו האשה יכולה לומר איני נפדית ואיני נותנת פירות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

חייב באחריותו בין אם פיתחו או מתו או נגנבו או נאבדו, וכן אם הותירו, ההפסד והריוח עליה¹⁴, ואפילו אם פשע בהם ונאבדו פטור¹⁵.

ובכלל זה נכסים שנפלו לה בירושה לאחר שנשאת, או שנתנו לה מתנה¹⁶, או שחבלו בה אחרים.

לפיכך מי שחתנו¹⁷ מודר הנאה ממנו, והוא רוצה לתת לבתו מעות שתהא נהנית מהם ותוציאם אותה בחפצים ותכשיטים, הרי קנוים הם לחתנו לפירותיהם, ואסור לו ליהנות מהם, והיאך יעשה באופן שלא יהיו נקנין לבעלה לפירותיהן ושלא יהנה הבעל ממתנתו, צריך שיאמר לה הרי המעות האלו נתונים לך במתנה ובלבד¹⁸ שלא יהא לבעליך רשות בהן, אלא יהיו למה שאת נותנת לתוך פיך או למה שתלבשי וכיוצא בזה.

וכשיאמר כן או כיוצא בזה, קונה היא המתנה לבדה לעשות בה מה שתרצה, ואין לבעלה רשות בזה. ואף על פי שחתנו נהנה מהם שזן את אשתו, כבר התבאר לעיל דף לח. שהמודר הנאה מחבירו זן את אשתו.

ודווקא כשרוצה לתת לה מעות או דבר אחר שאינו מין מזון צריך שיאמר כן, אבל אם נותן לה לה מיני מזונות אין צריך לומר לה כלום, מכיון שאין לבעל זכייה בהם¹⁹.

ואשה נשואה²⁰ שנתן לה אחד מתנה, ואינו רוצה שיהיה לבעלה חלק בו עליו להתנות ולומר על מנת שאין לבעליך רשות בהן, אלא יהיו לדבר מסויים כגון למה שאת נותנת לתוך פיך או למה שתלבשי²¹, והמעות הם שלה ואין הבעל אוכל פירות.

¹⁴ שו"ע ונו"כ שם ב

¹⁵ שו"ע שם וכן בהו"מ (סימן שמו סעיף מז), מפני שהיא עמו במלאכתו והוי פשיעה בבעלים (וכתב בנה"מ (שם סק"ו) דהא דלא נקט הטעם מפני שהוא כלוקח, משום שאפילו סלק עצמו מפירות ומירושה, דאז לא חשיב לוקח, אפ"ה פטור מטעם שאלה בבעלים, ועי' ח"מ (סימן קטו סק"כ) ובבי"ש (שם ס"ק כא), ובט"ז (סימן פה סק"ב), אבל אם הויקן בידים חייב.

¹⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז שם, וכן הוא בשו"ע חו"מ (סימן רמט סעיף יג), וכתב באה"ט (סק"ח) בשם המבי"ט דה"ה אם אחר נתחייב לתת לה מזונות, נעשה נכסי מלוג, ואינה רשאית למחול בלי רשות בעלה.

¹⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד רכב

¹⁸ מדברי הפוסקים נראה דאירי בתנאי, וכן הזכירו הפוסקים בדבריהם לשון על מנת, ובמשנה דנקט ובלבד, צריך לומר דגם זה לשון תנאי כמו על מנת, ולא מצאתי דיני תנאי בלשון ובלבד, ועי' להלן מדברי הריטב"א דגם ע"מ אינו אלא לשון שיוור ולא תנאי, ולא מצאתי מי שהעיר בזה, וצ"ע. פתחי חושן חלק ט פרק ח הערה קלא

¹⁹ לבוש ט"ז וש"ך שם א

²⁰ שו"ע ונו"כ אבהע"ז פה ז ויא ויו"ד שם

²¹ ובר"ן בסוגייתנו אליבא דרב בפירוש המשנה, אינו מועיל אלא כשאמר מה שאת נותנת לפיך, שעד אותה שעה גם היא אינה זוכה וכשאוכלת אין הבעל יכול לזכות בהם, אבל מה שתלבשי ס"ל להר"ן דאינו מועיל, דכשלושבת יכול הבעל לזכות בהם, ושאר הפוסקים לא חילקו כסברת הר"ן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אולם אם יאמר על מנת שאין לבעלך רשות בה בלבד, או שאמר על מנת שתעשי בהם מה שתרצי²² אין תנאי זה מועיל לבטל קנין הבעל²³, ולכו"ע²⁴ קנה הבעל, והרי זה כשאר נכסי מלוג. ולפיכך אם הוא מודר הנאה מהנותן אסור לה לקבל ממנו.

ואם אמר על מנת שאין לבעלך רשות בה ומה שתרצי עשי, י"א²⁵ שלא זכה הבעל, ומשום כך אם נדור הנאה מהנותן, מועיל תנאי זה שתוכל לקבל המתנה, וי"א²⁶ שזכה

²² מ"מ פ"ג מה' זכיה הל' יג – יד שהרמב"ם מפרש שבמה מה שתרצי עשי לחוד, א"נ ע"מ שאין לבעלך רשות לחוד, קנה יתהון בעל.

²³ כתב הרא"ש בקידושין (קידושין פ"ק אות כט) שאין תנאי זה מועיל דהוי תנאי שאי אפשר לקיים, ובקרן אורה הוסיף לבאר דהוי תנאי שסותר המעשה, והתנאי בטל והמעשה קיים, ועי' ברשב"א וריטב"א בקידושין (שם) שהטעם הוא משום דהוי כמתנה על מה שכתוב בתורה, וביאר הרשב"א ג"כ דהוי כסותר המעשה ואינו תנאי, ונראה כונתו דלא דמי למתנה על מה שכתוב בתורה בדבר שבממון שהתנאי קיים, שהרי המעשה יכול לחול בלא התנאי, וברישב"א כתב דכיון דיד אשה כיד בעלה ה"ז כנותן לבעלה, ואינו יכול לחלק ביניהם, דפשט הקנין לבעלה, עיין שם, דהוי כנותן ליד ימין בתנאי שיד שמאל לא יזכה בו, דלא מהני, והלבוש כתב דמיד כשאמר שנותן לה מתנה זכה בה הבעל, וכשאמר ע"מ שאין לבעל רשות הרי זה כעוקר המתנה מהבעל, ודבריו צ"ע לכאורה, שהרי בכל מתנה שיש בה תנאי נימא שמיד כשנתן זכה והתנאי בא להוציא, אלא ע"כ צ"ל דכל שאומר בבת אחת אין התנאי עוקר המתנה אלא מפרשו, ועי' בנה"ג (חו"מ סימן רז הגה"ט אות לב), ואבני מלואים (כאן) ובמהנ"א (ה' נדרים סימן כ וד' זכיה סימן יב ויג). ועיין חזו"א (אהע"ז סימן עג ס"ק יח).

²⁴ אמנם לשיטת הר"ן בסוגייתנו המבוארים להלן שפסק כשמואל דלא אמרינן יד אשה כיד בעלה, מועיל אף כשאמר ע"מ שאין לבעלך רשות לחוד, ודעת הר"ן לא הובא בשו"ע, ועי' שו"ת מהר"י אסאד (ח"ג סימן יא). ועי' שו"ת בנין עולם (או"ח סימן לו) שהעלה שהנותן בפורים לאיש ואשתו נחשבים כב' אביונים, ואף על פי שיד אשה כיד בעלה, מ"מ יש לה שמחה שעל ידה זכה בעלה, עיין שם.

²⁵ דעת הרמב"ם לפי מה שפירשו המ"מ, והט"ז יו"ד שם ב, והח"מ אבהע"ז שם כו שהלכה כשמואל, משום דפלוגתייהו בדיני ממונות, והלכה כשמואל בדיני (פ"ג מה' זכיה הל' יג – יד) וז"ל הרמב"ם נתן מתנה לאשה ע"מ שאין לבעלה רשות בה ולעבד ע"מ שאין לרבו רשות בו קנה אדון וקנה הבעל, אבל הנותן מתנה לאשה או לעבד והתנה עמהם הנותן בגופה של מתנה שתהי' לכך וכך, לא קנה האדון ולא קנה הבעל, כיצד הנותן מתנה לאשה ואמר לה הרי המעות הללו נתונים לך במתנה ע"מ שתלבישי בהם, או ע"מ שתשתי בהם ותעשי מה שתרצי בלא רשות הבעל, לא קנה הבעל, ע"כ, וכתב המ"מ שהרמב"ם מפרש דפליגי רב ושמואל בפירוש לשון המשנה, דרב סבר דוקא כשייחד לה מה לעשות, כגון מה שתאכלי או תלבישי וכיוצא בהם, אבל בלשון כולל שאמר מה שתרצי עשי קנה הבעל, ושמואל סבר אפילו לא ייחד לה דבר אלא אמר ע"מ שאין לבעלך רשות בהם אלא מה שתרצי עשי לא קנה הבעל. והר"ן בסוגייתנו מפרש דרב ס"ל דמתני' אתיא כר"מ דאמר יד אשה כיד בעלה, ולכן בעינן דוקא שיאמר לה ע"מ שאין לבעלך רשות בהם אלא מה שאת נותנת לפיך, דכיון שאין האשה זוכה בנכסים עד שתתן לפיה הרי באותה שעה אין הבעל יכול לזכות בהן, אבל אם אמר אלא מה שאת מתכסה בהם וכיוצא בו לא מהני, וכן כשאמר מה שתרצי עשי לא מהני, דלא עדיף מע"מ שאין לבעלך רשות לחוד דלא מהני, ושמואל סבר דהלכה כרבנן דפליגי על ר"מ וס"ל דלא אמרינן יד אשה כיד בעלה, ולכן ס"ל דאפילו אמר מה שתרצי עשי לחוד או ע"מ שאין לבעלך רשות בהם לחוד נמי לא קנה הבעל, וכתב הר"ן דהלכה כשמואל, ועי' תויו"ט בנדרים (פרק יא משנה ח) ובקרן אורה כאן.

אולם המשל"מ (שם) פירש בדעת הרמב"ם, שפסק דלא כשמואל, ואפשר שלזה נתכוין הכסף משנה (שם) במ"ש שדברי הרמב"ם תמוהים, שנראה שפסק כרב ולא כשמואל, ועי' במשל"מ ובלח"מ (שם) מ"ש על דברי הכ"מ.

²⁶ דעת הרא"ש (קידושין פ"ק אות כט) לפסוק כרב כיון דפלוגתייהו לענין נדרים שהוא איסור, וקיי"ל הלכה כרב באיסורי, וכתב הר"ן שכן דעת ר"ת והראב"ד. ומפרש הא דאמר רב ל"ש אלא דאמר לה מה שאת נותנת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

בהם הבעל. ומשום כך אם נדור הנאה מהנותן, אין מועיל תנאי זה שתוכל לקבל המתנה ויש לחוש לדעה זו לענין נדרים²⁷.

אשה הרוצה לברך על לולב (לנוהגות לברך על מ"ע שהזמ"ג²⁸) ביום הראשון של סוכות, צריכה שיקנה לה בעלה²⁹, או שיקנה לה אחר ויאמר הרי לולב זה לך על מנת שתצאי בו ושאינ לבעלך רשות בו, אבל אם יאמר רק על מנת שאין לבעלך רשות בו או יאמר רק על מנת לצאת בו, אינה יכול לברך שיש לחשוש שיד אשה כיד בעלה, וא"כ אינו שלה³⁰, ובלולב צריכים "לכס"³¹. וכן לא תוכל לברך על של קהל³².

ה. דאקני לה אחר ואמר לה על מנת שאין לבעלך רשות בה

לפיך, דבזה פירש דמה שאמר תחילה המעות הללו נתונים לך במתנה, לא היתה כונתו מתנה לכל דבר אלא למה שפירש, ולכן אהני נמי מה שאמר ע"מ שאין לבעלך רשות בהם (ר"ל כיון שפירש המטרה שלשמה נתן לה, הרי רק לאותה מטרה נתן לה, וממילא מועיל מה שאמר ע"מ שאין לבעלך רשות בהם), אבל אם אמר לה מה שתרצי עשי (והרי לא הגביל לה מה לעשות במעות, והוי מתנה לכל דבר), אינו יכול להתנות שלא יהא לבעלה רשות בהם, כיון דנתן לה מתנה זכתה, ומה שאמר לה ע"מ שאין לבעלך רשות לאו כלום הוא, ²⁷ בשו"ע יו"ד (שם) הביא דעת הרא"ש בשם ויש מי שאומר, וכתב הב"ח שלענין נדרים הביא דיעה זו להחמיר, אבל באהע"ז דאייירי בדיני ממונות הממע"ה, ואין הבעל זוכה. ש"ך יו"ד שם ג, והריב"ש הכריע כדברי הפוסקים כשמואל ע"ש בסימן רמ"ו ואני תמה על הכרעה זו נגד רבותינו בעלי התוספות והסכימו עמהם הרא"ש ומהר"ם וראב"ה והראב"ד ובפרט אם הבעל מוחזק. ח"מ אבהע"ז שם כו, ס תפס הבעל נראה די"ל קים לי כשיטת ר"ת והראב"ד. ב"ש שם כג

²⁸ עיין שו"ת יבי"א ח"א מ ומב

²⁹ דבזה קנתה לגמרי כיון שהוא בזה אינו אוכל פירות כדאמרין בב"ב, וכן פסק ג"כ באה"ע (סי' פ"ה ס"ז). וכן בכתב לה הבעל דין ודברים אין לי בנכסיו ובפירותיהן.

³⁰ עיין ערוך השולחן אורח חיים סימן תרנז סעיף ג "ויש לי להסתפק הא דקיי"ל דביום ראשון אין אדם יוצא חובתו בלולבו של חבירו וצריך להקנות לו באופן שיתבאר בסי' הבא אם זהו ג"כ באב ובניו הגדולים וחתניו הסמוכים על שולחנו דג"כ צריך כל אחד מדינא לולב בפ"ע או דילמא כיון דמצינו בכמה דינים דכשסמוכים על שולחנו במילים לאביהם וא"כ יכולים כולם לצאת בלולב אחד וקרינא בהו לכס משלכם וכן נלע"ד עיקר ומ"מ יש להתיישב בזה". וכאורה ה"ה לגבי אשתו אולם זה אינו דאב והסמוכים אפשר הם כשותפים אבל אשה אינה שותפה שאין לה משלה כלום אלא הרי הוא של בעלה. (ומזה צ"ע"ג על מש"כ בפסקי תשובות תרנח ה עייש, ועיי"ש עוד תרנד ה הערה 10 שלא דק וכתב דמהני על מנת שאין לבעלה רשות בה, והא ודאי לא מהני לכו"ע כמו שנתבאר, אלא צריך שייחד לצאת כמבואר להדיא בבכור"י שם)

³¹ ביכורי יעקב סימן תרנז ס"ק ה, ואם יאמר מה שתרצי תעשי תליא בפלוגתא דלעיל ולכאורה יש להחמיר שלא תברך דסב"ל

³² אף שהאנשים מברכים על של קהל כמבואר סי' תרנ"ה, דמסתמא כן כוונתם כשיטול כל אחד יהיה שלו, מ"מ גבי אשה לא מהני זה שהרי צריכה לקבל המתנה ע"מ שאין לבעלה רשות בו וע"מ לצאת, וזה ודאי אין כוונת קהל הקונים. ולכן אין לה תקנה לברך על של קהל אלא אם בעלה יתן אותו לה במתנה, כיון שבשעת נטילה הוא שלו יכול ליתן במתנה לאשתו, אבל בלא"ה כשתברך על לולב ביום ראשון הוי ברכה לבטלה. שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

עוד התבאר שם שאשה נשואה³³ שנתן לה אחד מתנה, ואינו רוצה שיהיה לבעלה חלק בו עליו להתנות ולומר על מנת שאין לבעליך רשות בהן, אלא יהיו לדבר מסויים כגון למה שאת נותנת לתוך פיך או למה שתלבשי³⁴, והמעות הם שלה ואין הבעל אוכל פירות.

אולם אם יאמר על מנת שאין לבעליך רשות בה בלבד, או שאמר על מנת שתעשי בהם מה שתרצי³⁵ אין תנאי זה מועיל לבטל קנין הבעל³⁶, ולכו"ע³⁷ קנה הבעל, והרי זה כשאר נכסי מלוג. ולפיכך אם הוא מורר הנאה מהנותן אסור לה לקבל ממנו.

ואם אמר על מנת שאין לבעליך רשות בה ומה שתרצי עשי, י"א³⁸ שלא זכה הבעל, ומשום כך אם נדור הנאה מהנותן, מועיל תנאי זה שתוכל לקבל

³³ שו"ע ונו"ב אבהע"ז פה ז ויא ויו"ד שם

³⁴ ובר"ן בסוגייתנו אליבא דרב בפירוש המשנה, אינו מועיל אלא כשאמר מה שאת נותנת לפיך, שעד אותה שעה גם היא אינה זוכה וכשאוכלת אין הבעל יכול לזכות בהם, אבל מה שתלבשי ס"ל להר"ן דאינו מועיל, דכשלושת יכול הבעל לזכות בהם, ושאר הפוסקים לא חילקו כסברת הר"ן.

³⁵ מ"מ פ"ג מה' זכיה ה' יג – יד שהרמב"ם מפרש שבמה מה שתרצי עשי לחוד, א"נ ע"מ שאין לבעליך רשות לחוד, קנה יתהון בעל.

³⁶ כתב הרא"ש בקידושין (קידושין פ"ק אות כט) שאין תנאי זה מועיל דהוי תנאי שאי אפשר לקיים, ובקרבן אורה הוסיף לבאר דהוי תנאי שסותר המעשה, והתנאי בטל והמעשה קיים, ועי' ברשב"א וריטב"א בקידושין (שם) שהטעם הוא משום דהוי כמתנה על מה שכתוב בתורה, וביאר הרשב"א ג"כ דהוי כסותר המעשה ואינו תנאי, ונראה כונתו דלא דמי למתנה על מה שכתוב בתורה בדבר שבממון שהתנאי קיים, שהרי המעשה יכול לחול בלא התנאי, ובריטב"א כתב דכיון דיד אשה כיד בעלה ה"ז כנותן לבעלה, ואינו יכול לחלק ביניהם, דפשט הקנין לבעלה, עיין שם, דהוי כנותן ליד ימין בתנאי שיד שמאל לא יזכה בו, דלא מהני, והלבוש כתב דמיד כשאמר שנותן לה מתנה זכה בה הבעל, וכשאמר ע"מ שאין לבעל רשות הרי זה כעוקר המתנה מהבעל, ודבריו צ"ע לכאורה, שהרי בכל מתנה שיש בה תנאי נימא שמיד כשנתן זכה והתנאי בא לחוציא, אלא ע"כ צ"ל דכל שאומר בבת אחת אין התנאי עוקר המתנה אלא מפרשו, ועי' כנה"ג (חו"מ סימן רז הגה"ט אות לב), ואבני מלואים (כאן) ובמחנ"א (ה' נדרים סימן כ וד' זכיה סימן יב ויג). ועיין חזו"א (אהע"ז סימן עג ס"ק יח).

³⁷ אמנם לשיטת הר"ן בסוגייתנו המבוארים להלן שפסק כשמואל דלא אמרינן יד אשה כיד בעלה, מועיל אף כשאמר ע"מ שאין לבעליך רשות לחוד, ודעת הר"ן לא הובא בשו"ע, ועי' שו"ת מהר"י אסאד (ח"ג סימן יא). ועי' שו"ת בנין עולם (או"ח סימן לו) שהעלה שהנותן בפורים לאיש ואשתו נחשבים כב' אביונים, ואף על פי שיד אשה כיד בעלה, מ"מ יש לה שמחה שעל ידה זכה בעלה, עיין שם

³⁸ דעת הרמב"ם לפי מה שפירשו המ"מ, והמ"ז יו"ד שם ב, והח"מ אבהע"ז שם כו שהלכה כשמואל, משום דפלוגתייהו בדיני ממונות, והלכה כשמואל בדיני (פ"ג מה' זכיה ה' יג – יד) וז"ל הרמב"ם נתן מתנה לאשה ע"מ שאין לבעלה רשות בה ולעבד ע"מ שאין לרבו רשות בו קנה אדון וקנה הבעל, אבל הנותן מתנה לאשה או לעבד והתנה עמהם הנותן בגופה של מתנה שתהי' לכך וכך, לא קנה האדון ולא קנה הבעל, כיצד הנותן מתנה לאשה ואמר לה הרי המעות הללו נתונים לך במתנה ע"מ שתלבשי בהם, או ע"מ שתשתי בהם ותעשי מה שתרצי בלא רשות הבעל, לא קנה הבעל, ע"כ, וכתב המ"מ שהרמב"ם מפרש דפליגי רב ושמואל בפירוש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

המתנה, וי"א³⁹ שזכה בהם הבעל. ומשום כך אם נדור הנאה מהנותן, אין מועיל תנאי זה שתוכל לקבל המתנה ויש לחוש לדעה זו לענין נדרים⁴⁰.

ו. היה אביו רוצה ואמו אינה רוצה אביו אינו רוצה ואמו רוצה אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיהו שניהם רוצין

היה אביו רוצה ואמו אינה רוצה, אמו רוצה ואביו אינו רוצה, אינו נעשה בן סורר ומורה⁴¹. שנאמר (דברים כא פסוק יט) וְתִפְּשׁוּ בֹן אָבִיו וְאִמּוֹ.

לשון המשנה, דרב סבר דוקא כשייחד לה מה לעשות, כגון מה שתאכלי או תלבישי וכיוצא בהם, אבל בלשון כולל שאמר מה שתרצי עשי קנה הבעל, ושמואל סבר אפילו לא ייחד לה דבר אלא אמר ע"מ שאין לבעלך רשות בהם אלא מה שתרצי עשי לא קנה הבעל. והר"ן בסוגייתנו מפרש דרב ס"ל דמתני' אתיא כר"מ דאמר יד אשה כיד בעלה, ולכן בעינן דוקא שיאמר לה ע"מ שאין לבעלך רשות בהם אלא מה שאת נותנת לפיך, דכיון שאין האשה זוכה בנכסים עד שתתן לפיה הרי באותה שעה אין הבעל יכול לזכות בהן, אבל אם אמר אלא מה שאת מתכסה בהם וכיוצא בו לא מהני, וכן כשאמר מה שתרצי עשי לא מהני, דלא עדיף מע"מ שאין לבעלך רשות לחוד דלא מהני, ושמואל סבר דהלכה כרבנן דפליגי על ר"מ וס"ל דלא אמרינן יד אשה כיד בעלה, ולכן ס"ל דאפילו אמר מה שתרצי עשי לחוד או ע"מ שאין לבעלך רשות בהם לחוד נמי לא קנה הבעל, וכתב הר"ן דהלכה כשמואל, ועי' תויו"ט בנדרים (פרק יא משנה ח) ובקרבן אורה כאן.

אולם המשל"מ (שם) פירש בדעת הרמב"ם, שפסק דלא כשמואל, ואפשר שלזה נתכוין הכסף משנה (שם) במ"ש שדברי הרמב"ם תמוהים, שנראה שפסק כרב ולא כשמואל, ועי' במשל"מ ובלח"מ (שם) מ"ש על דברי הכ"מ.

³⁹ דעת הרא"ש (קידושין פ"ק אות כט) לפסוק כרב כיון דפלוגתייהו לענין נדרים שהוא איסור, וקיי"ל הלכה כרב באיסורי, וכתב הר"ן שכן דעת ר"ת והראב"ד. ומפרש הא דאמר רב ל"ש אלא דאמר לה מה שאת נותנת לפיך, דבזה פירש דמה שאמר תחילה המעות הללו נתונים לך במתנה, לא היתה כונתו מתנה לכל דבר אלא למה שפירש, ולכן אהני נמי מה שאמר ע"מ שאין לבעלך רשות בהם (ר"ל כיון שפירש המטרה שלשמה נתן לה, הרי רק לאותה מטרה נתן לה, וממילא מועיל מה שאמר ע"מ שאין לבעלך רשות בהם), אבל אם אמר לה מה שתרצי עשי (והרי לא הגביל לה מה לעשות במעות, והוי מתנה לכל דבר), אינו יכול להתנות שלא יהא לבעלה רשות בהם, כיון דנתן לה מתנה זכתה, ומה שאמר לה ע"מ שאין לבעלך רשות לאו כלום הוא,

⁴⁰ בשו"ע יו"ד (שם) הביא דעת הרא"ש בשם ויש מי שאומר, וכתב הב"ח שלענין נדרים הביא דיעה זו להחמיר, אבל באהע"ז דאייירי בדיני ממונות הממע"ה, ואין הבעל זוכה. ש"ך יו"ד שם ג, והריב"ש הכריע כדברי הפוסקים כשמואל ע"ש בסימן רמ"ו ואני תמה על הכרעה זו נגד רבותינו בעלי התוספות והסכימו עמהם הרא"ש ומהר"ם וראב"ה והראב"ד ובפרט אם הבעל מוחזק. ח"מ אבהע"ז שם כו, ס תפס הבעל נראה די"ל קים לי כשיטת ר"ת והראב"ד. ב"ש שם כג

⁴¹ נראה מדברי רבינו דאינו נעשה כלל בן סו"מ, ואף למלקות אינו לוקה, אף על גב דותפשו בו אביו ואמו במיתה כתיב, בכ"ז כיון דאזהרה דבן סו"מ גם למלקות הוי רק מקרא דלא תאכלו על הדם (סנהדרין ס"ג ע"א), דגם מלקות אין עונשין אלא א"כ מזהירין, כמו שביאר רמב"ן בספר המצות בלאוין סימן קצ"ה. ואזהרה דלא תאכלו על הדם פירש רבינו אכילה המביאה לידי שפיכות דמים, וכיון דאחד מהן גידם תו איננה אכילה המביאה לידי שפיכת דמים, ותו ליבא אזהרה, ואינו לוקה, ופשוט. או"ש שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ז. לעולם אין הבית טמא עד שיראה כשתי גריסין על שתי אבנים בשתי כתלים בקרן זוית ארכו כשני גריסין ורחבו כגריס

אין הבית⁴² מטמא בנגעים עד שיהיה בו ארבע אמות על ארבע אמות או יתר, ויהא לו ארבעה כותלים והוא בנוי בארץ באבנים ועפר ועצים, שנאמר (ויקרא יד פסוק מה), אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֲצָיו וְאֶת כָּל עֵפֶר הַבַּיִת אֲבֵל אִם הָיָה בוּ פָחוֹת מֵאַרְבַּע אֲמוֹת עַל אַרְבַּע אֲמוֹת או שהיה עגול או שהיה בעל שלשה כותלים או בעל חמשה או שהיה בנוי בספינה או תלוי על ארבע קורות אינו מטמא בנגעים,

כמה אבנים יהיו בו אין פחות משמונה שתי אבנים בכל כותל כדי שיהיה כל כותל ראוי לנגע שאין הבית מטמא בנגעים עד שיראה בו כשני גריסין על שתי אבנים שנאמר (שם פסוק מ) אֶת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר בֵּהֶן הִנָּנֶה, וכמה עצים יהיו בו כדי ליתן תחת המשקוף, ועפר כדי לתת בין פצים לחבירו, אבל אם היה בו פחות משיעורים אלו אינו מטמא בנגעים.

ח. היה אחד מהם גידם או חגר או אלם או סומא או חרש אינו נעשה בן סורר ומורה

היה אחד מהן⁴³ גדם או חגר או אלם או סומא או חרש אינו נעשה בן סורר ומורה שנאמר וְתִפְּשׁוּ בוּ וְלֹא גֵדְמִים⁴⁴, וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ וְלֹא חֲגָרִים, וְאָמְרוּ וְלֹא אֱלָמִים בָּנֵנוּ זֶה וְלֹא סוּמִים, אֵינָנוּ שֹׁמְעִים בְּקִלְנוּ וְלֹא חֲרָשִׁים.

⁴² רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק יד הלכה ו ז

⁴³ שם הלכה י

⁴⁴ פירש"י בננו זה משמע שרואים אותו. חרשים אינם יודעים אם קבל דבריהם אם לאו שאם אמר להם איני מקבל אינו שומע לו ואף על פי שרואים שאין מקיים מצותן מיהו איננו שומע בקולנו כתיב ואיכא להפוכי בזכותיה ולמדרש דבשעת הקול קאמרי דלא שמע. כסף משנה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ט. מתרין בו ... ומלקין אותו חזר וקלקל נדון בעשרים ושלשה ואינו נסקל עד שיהו שם שלשה הראשונים שנאמר בננו זה זהו שלקה בפניכם

כיצד דנין⁴⁵ בן סורר ומורה מביאין אותו אביו ואמו תחילה לבית דין של שלשה ואומרים להן בננו זה סורר ומורה, ומביאין שני עדים שגנב משל אביו וקנה בשר ויין במה שגנב ואכל אותה אכילה האמורה אחר ההתראה⁴⁶, וזו היא עדות הראשונה ומלקין אותו כשאר חייבי מלקות, שנאמר (דברים שם פסוק יח) וְיִסְרוּ אֹתוֹ⁴⁷ ולא ישמע אליהם

חזר וגנב משל אביו ואכל אכילה זו, אביו ואמו מביאין אותו לבית דין של שלשה ועשרים⁴⁸ ומביאין שני עדים ומעידין עליו שגנב ואכל אכילה זו

⁴⁵ רמב"ם הלכות ממרים פרק ז הלכה ז

⁴⁶ כמתרין אביי מתני' ה"ק מתרין בו בפני שנים ומלקין אותו בפני שלשה

⁴⁷ ואין מלקין אותו מלאו דלא תאכלו על הדם אע"פ שאזהרתו משם כדלעיל בריש הפרק משום דהוי לאו שבכללות שכמה דרשות דורשין מאותו פסוק שאין מברין על הרוגי ב"ד וסנהדרין שהרגו את הנפש שאין טועמין כלום כל אותו היום ושלא יאכל אדם קודם שיתפלל כמפורש כל אחד במקומו (הגהות מיימוניות שם וכן בבס"מ) ועיין סנהדרין סג ע"א תוד"ה משום דהוי לאו שבכללות שהקשו "תימה ת"ל דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד דהוי אזהרה לבן סורר ומורה ועוד תימה הא בן סורר ומורה לוקה כדתנן בפ' בן סורר ומורה (לקמן דף עא:) וילפינן בגמרא ויסרו מויהסרו וע"כ אזהרתיה מלא תאכלו על הדם וכיון דגלי רחמנא אהאי לאו דלקי ה"ל למימר בכל דוכתי דלקי לכל הפחות היכא דאין יכול לבא לידי מיתה" ועיי"ש בערוך לנר מש"כ לתרין ועיין במרגליות הים סנהדרין סג ע"ב אות כ שהביא מתומים ונתיבות חו"מ סי' לד שכתבו דלאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו אינו לקלות האיסור אלא לרוח חומרתו ולא שכתבולות הוא לקלות האיסור ו"א נ"מ גדולה לדינא דבלאו שבכללות אינו נפסל לעדות ולהכי נקטה הגמ' טעם זה דאי משום שניתן לאזהרה וכו' א"כ לרוב חומרתו ודאי היה נפסל לעדות

⁴⁸ במ"ל הקשה אני תמיה על רבינו ז"ל דלמה לא הביא דעיר שאין בה זקנים אין נעשה בה בן סורר ומורה משום דבעינן זקני עירו וליכא וכדאיתא בהך סוגיא. וכונתו למכות דף י' דהתם איתא ועיר שאין בה זקנים ר' אמי ורבי אסי חד אמר נעשה בה בן סורר ומורה וחד אמר אין נעשה בה בן סורר ומורה למ"ד אין נעשה בה בן סורר ומורה בעינן זקני עירו וליכא למ"ד נעשה בה בן סורר ומורה מצוה בעלמא. וכתב הריטב"א ז"ל בחי' שם דהני תלת פלוגתא (דאפליגו ר' אמי ור' אסי בעיר שאין בה זקנים דאינה קולטת ואינו עושה בן סורר ומורה ואין מביאין עגלה ערופה כחדא אפליגו בכולהו אי בעינן קרא כדכתיב או לא, והרמב"ם גבי עיק מקלט פסק שאינה קולטת. ועיין מעשה רקת הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ז הלכה ו מה שתירץ דדעת רבינו כר"א התם שדין זה נאמר רק בעיר מקלט.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

האמורה אחר שהתירו בו, וזו היא עדות אחרונה אפילו היו השנים הראשונים הם האחרונים⁴⁹.

ואחר שמקבלין עדותן בודקין אותו שמא הקיף השער את כל הגיד⁵⁰, אם לא הקיף ולא שלמו לו שלשה חדשים גומרין דינו כדרך כל הרוגי בית דין וסוקלין אותו, ואינו נסקל עד שיהיו שם שלשה הראשונים שנאמר בַּנְּנִי זֶה זָחַר שִׁלְקָה בַּפְּנִיכֶם.

⁴⁹ ומ"ש אפילו היו שנים הראשונים הן האחרונים אפשר שלמד כן מדרתנן במרובה (דף ע') גנב ע"פ שנים וטבח על פיהם או ע"פ שנים אחרים משלם תשלומי ארבעה וחמשה. כס"מ שם ובאו"ש הביא מקור אחר דיצא לרבינו מתוספתא (סנהדרין פ"א ה"ג) שכתוב בה ואפילו אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים מצטרפין לחייבו מיתה, וה"ה דאם שניהם הן הראשונים, ועיי"ש שיצא לידון בדין חדש מהתוספתא דבעי' ג' דינים הראשונים ואכמ"ל.

⁵⁰ הקשה בכס"מ שם ומ"מ צ"ע במה שלא הצריך לבדוק אם הקיף זקן אלא בעת שרוצים לגמור דינו למיתה למה לא הצריך לבדוק קודם שילקוהו שאם הוא גדול כיון דאינו נעשה בן סורר ומורה לאו בר מלקות הוא. ובלח"מ ת"י ונראה לי לתרץ דלענין מלקות מוקמינן ליה אחזקתיה הראשונה דעדיין לא הביא כמו שהוא עד עתה עד שיתברר לנו שהביא אבל לענין מיתה לא סמכינן אחזקה אלא צריך לבדוק. ומ"מ צריך מעם מאין יצא לו לרבינו כן דאינו מוכרח כל כך מן הסברא. ועיי' או"ש מה שתי' ובחי' הגר"ח כתב והנראה לומר בזה, דהנה הרי הא דכתב הרמב"ם דבודקין אותו קודם גמר דינו אם הקיף זקן התחתון אם לא, הלא הוא על פי מה דאיתא בסנהדרין דף ע"א [ע"ב] דברר עד שלא נגמר דינו ואח"כ הקיף זקן התחתון פטור משום דאשתני דינו דאי עבד השתא לאו בר קטלא הוא, ועל כן צריכין הב"ד דוקא לבדוק קודם גמר דין אם הקיף זקן או אם לא. ולפי זה נראה לומר בדעת הרמב"ם, דחלוק דין מלקות מדין מיתה בהך דאשתני דינו, ומשום דכל הנך דינים הנאמרים בבן סורר ומורה, שלא יהא איש ולא אב ועוד הרבה פרטים דבחסר אחד מהם אינו נעשה בן סורר ומורה, עיקרן לענין חיוב מיתה הוא דנאמרו, דעיקר חיובה הוא מדין בן סורר ומורה, ותליא בשם בן סורר ומורה, ועלה קיימי כל הנך דינים, דאי לאו הכי לית ביה שם בן סורר ומורה, אבל חיוב המלקות י"ל דאין זה כלל מדין בן סורר ומורה, ורק משום דעבר על הלאו דלא תאכלו על הדם, והוי ככל חייבי לאוין דעלמא שלוקין, אבל אין זה תלוי בעיקר שם בן סורר ומורה שלו, ועיי"ש שהקשה על זה וכתב אכן נראה, דזה אמת דגם חיוב מלקות הוא מדין בן סורר ומורה, ותלוי בעצם שם בן סורר ומורה, וכדין מיתתו, וממילא דבעינן גם לענין מלקות כל הנך תנאים דבעינן לחיוב מיתה, אבל הא מיהא נראה, דכל הפרשה שנאמרה בבן סורר ומורה דבן ולא איש ולא אב וכולהו תנאים דבן סורר ומורה על חיוב מיתה קיימא, ועלה הוא דנאמר כל יסוד דין שם בן סורר ומורה, ורק דחיוב המלקות האמור בקרא דויסרו אותו הלא נאמר על זה הבן סורר ומורה שהוא בן סורר ומורה לחיוב מיתה, ולזה הוא שחייבה התורה מלקות, אשר על כן לענין הך הילכתא דאשתני דיני' אשתני קטליה עדיין חלוק דין מיתה של בן סורר ומורה מדין מלקות שלו, דדוקא לענין חיוב מיתה, דבה הרי נאמר עיקר הדין והתנאי של בן ולא אב ולא איש, על כן שפיר אמרינן דכשנעשה אב או איש נשתנה דינו, משא"כ לענין חיוב מלקות, דעיקר דינו לאו בשם איש ואב תלי, כי אם ביסוד הדין של בן סורר ומורה האמור במיתה הוא דתלוי חיובו, ובזה לא מצינו שנימא ביה אשתני דינו במאי דפקע מיניה דין בן סורר ומורה, ושפיר אמרינן דבתר חטא אזלינן, ואם הקיף זקן אח"כ ג"כ הרי הוא בחיוב מלקות שלו, ומיושבים היטב דברי הרמב"ם כמו שכתבנו. ובאמת דעיקר הך דינא דאשתני דינא אשתני קטלא, דהוא דבר הנאמר בהלכה שיחול דין פטור אחר כך להפקיע ממנו חיובו, הרי לא מצינו זאת רק לגבי חיוב מיתה ולא בשאר חיובים, וליכא למילף מלקות מינה. ועיי' בסנהדרין דף ע"א דפריך שם הגמ' על הך דינא דאשתני דינא אשתני קטלא מסיפא דמתני' דאם משנגמר דינו ברח ואח"כ הקיף זקן התחתון חייב, ומשני הגמ' נגמר דינו קאמרת נגמר דינו גברא קטילא הוא, וברמב"ם שם בהל"ט ז"ל שכל מי שנגמר דינו הרי הוא כהרוג ואין לו דם עכ"ל, הרי דאי לאו הך טעמא דמיחשב כגברא קטילא גם בהקיף זקן אחר שנגמר דינו היה מיפטר בזה, ואף על גב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ואם מחלו לו⁵¹ אביו ואמו קודם שיגמר דינו⁵² פטור ממיתה אבל אינו מועיל לפטור מעדות ראשונה שלוקה עליה. וי"א⁵³ שמועיל לפטור אף ממלקות.

דף עא:

י. ברח עד שלא נגמר דינו ואחר כך הקיף זקן התחתון פטור ואם משנגמר דינו ברח ואחר כך הקיף זקן התחתון חייב

ברח עד⁵⁴ שלא נגמר דינו ואחר כך הקיף השער מלמטה פטור ממיתה⁵⁵,
ואם משנגמר דינו ברח אפילו הזקין כל עת שימצא יסקל, שכל מי שנגמר
דינו הרי הוא כהרוג ואין לו דם.

יא. בן נח שבירך את השם ואחר כך נתגייר פטור הואיל ונשתנה דינו ונשתנית מיתתו ... בן נח שהכה את חברו

דכבר נגמר חיובו בנגמר דין, והרי הך דינא דנגמר דין עושה אותו לגברא קטילא הרי לא שייך רק במיתה, אבל
במלקות לא חייל ביה שום דינים על ידי שנגמר דינו למלקות, ואם כן הרי אם נימא גם במלקות הך דינא
דאשתני דינא אשתני קטלא, הרי צריך להיות פטור גם באשתני דינו אחר גמר דין, וא"כ הא הוה ליה
להרמב"ם למינקט בהדיא הך דינא דאשתני דינא לענין מלקות, משום חידוש דין שבו דמיפטור גם לאחר גמר
דין, אלא ודאי דבמלקות ליתא כלל להך דינא דאשתני דינו, דהוא זה פטור האמור רק בחיוב מיתה לבד,
וממילא דבהקיף זקן אח"כ הרי הוא בחיובו למלקות, ומיושבים היטב דברי הרמב"ם, וכמו שכתבנו.

⁵¹ שם ה"ח וערוה"ש שם סעי' יד

⁵² ראיתי לרש"י ז"ל בפ' הנחנקין (דף פ"ח) שכתב בן סורר ומורה אף לאחר שהתרו בו וקלקל והלקוהו וחזר
וקלקל אם רצו למחול ולא הביאוהו לב"ד מוחליין לו שהכתוב תלה בהם ותפשו בו. ונראה מדבריו דדוקא
קודם שהביאוהו לב"ד יש בידם למחול אבל משהביאוהו לב"ד אף שעדיין לא נגמר דינו אין בידם למחול לפי
שכבר נתקיים הכתוב שאמר ותפשו בו בהבאתם לב"ד וזה הוא הפך מ"ש רבינו. וראיתי למרן (הכס"מ) שרצה
לתת טעם למ"ש רבינו משנגמר דינו אינם יכולים למחול משום דמשנגמר דינו גברא קטילא הוא ואעיקרא
דינא על הראשונים אנו מצטערים דמנ"ל לרבינו דאף לאחר שהביאוהו לב"ד שיכולין למחול. שוב ראיתי
שדברי רבינו הם תלמוד ערוך בירושלמי פ' בן סורר שהביאו שם מימרא דר' יאשיהו והקשו עלה ולא מתניתא
היא היה אביו רוצה ואמו אינה רוצה אמו רוצה ואביו אינו רוצה כו' סברין מימר עד שלא עמד בדין אתא
מימר לך ואפילו עמד בדין ובשלא נגמר דינו אבל אם נגמר דינו לא ע"כ: הרי דברי הירושלמי ברור מללו
כדברי רבינו כדמותם כצלם ויש לתמוה על רש"י איך לא השגיח בדברי הירושלמי הללו וצ"ע. (משנה למלך
שם)

⁵³ מנחת חינוך שם אות טו

⁵⁴ רמב"ם הלכות ממרים פרק ז הלכה ט

⁵⁵ אך מלקות יהיה חייב עיין בחי' הגר"ח שם הלכה ז מובא לעיל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ובא על אשת חברו ונתגייר פטור עשה כן בישראל

ונתגייר חייב ... קלה בחמורה מישך שייכא

בן נח⁵⁶ שבירך את השם, או שעבד ע"ז, או שבא על אשת חברו, או שהרג חברו, ונתגייר פטור⁵⁷, הרג בן ישראל או שבא על אשת ישראל ונתגייר חייב והורגין אותו על בן ישראל, וחונקין אותו על אשת ישראל שבעל שהרי נשתנה דינו⁵⁸.

יב. סרחה ואחר כך בגרה תידון בחנק בסקילה

כבר התבאר במסכת כתובות דף מה: שהוציא עליה⁵⁹ שם רע והיא בוגרת, אף על פי שהביא עדים שזינת תחתיו כשהיתה נערה הרי זה פטור מן המלקות ומן הקנס, שחיובו משום מוציא שם רע הוא על עקימת שפתיו, כלומר טענתו בשקר שזינתה, ובאותה שעה בוגרת היא.

⁵⁶ רמב"ם הלכות מלכים פרק י הלכה ד

⁵⁷ דלגבי דידהו אמרינן בקטן שנולד דמי. אבל לגבי מה שעשה לישראל לא אמרינן, וכן לגבי עבירות שבינו לבין המקום אמרינן בקטן שנולד דמי. רדב"ז שם.

⁵⁸ ברדב"ז פירש דבתחלה היה דינו בסיף ועתה נשתנה דינו כיון שנתגייר להיות דינו בחנק כאלו בא עתה על א"א. וזוה מיושב מה שהקשה בכס"מ שהטעם שהוא חייב אינו מפני שנשתנה דינו אלא מפני שלא נשתנית מיתתו למיתה חמורה ממנה וצ"ע. ובלח"מ כתב ואני אומר לתרץ הקושיא דכוונת רבינו לומר דהונקין אותו על אשת ישראל אף על גב דקודם שנתגייר היה בסיף מ"מ השתא חונקין אותו והוקשה לו מההיא דסרחה ואח"כ בגרה בפ' בן סורר (דף ע"א ב) דאמר ר' יוחנן לתנא תידון בסקילה והוי במיתה קמייתא וה"נ אמאי לא הוי במיתה קמייתא דמהא בעו בגמ' לסיועה לר' חנינא ודחו לסיעתא דהתם תידון בסקילה וכי היכי דלא ליקשי לר' חנינא צריכים אנו לתרץ דשאני הכא דנשתנה דינו מה שאין כן סרחה ואח"כ בגרה דהתם לא נשתנה דינה וכן כתבו שם התוס' ז"ל והא דאמר ר' יוחנן לתנא תידון בסקילה משום דהתם לא נשתנה דינה כי הכא וזו היא כוונת רבינו ובאו דבריו על נכון. ועיין במרכה"מ ז"ל וכל הדברים יגיעים דאין המקרא יוצא מידי פשוטו דסוגיא דסנהדרין דף ע"א דמ"ש רבינו שהרי נשתנה דינו הוא נותן טעם ארישא וסיפא. והכלל דמי שנתחייב בגיותו מיתה קלה ונתגייר אין סברא לעונשו מיתה חמורה והרי ע"י גירות זה אי אפשר לדון בסיף דנשתנה דינו משו"ה פטור לגמרי ברישא ובסיפא בהרג לא נשתנה דינו והוא בסיף ובאשת איש נידון בחנק קלה ולא בסיף שנשתנה דינו לקולא והא דאמר הש"ס דינו ומיתתו בעינן הכי קאמר דבעינן שנשתנה דינו למיתה חמורה משא"כ מיתה קלה מישך שייכא. וזהו שכתב רבינו בהל' ה' כבר ביארנו שכל מיתת בני נח בסיף כדי להסביר פי' נשתנה דינו ודלא כמ"ש הכ"מ ולא שנאו רבנו וכו' דשנאו להסביר הכוונה ולזה סיים רבנו ואם בעלה אחר שנכנסה לחופה וכו' דאם בא על ארוסה ונתגייר פטור ומשנכנסה לחופה ונתגייר חייב חנק.

⁵⁹ רמב"ם הלכות נערה בתולה פרק ג הלכה ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ואם נמצא הדבר אמת הרי זו תסקל אף על פי שהיא בוגרת הואיל ובעת שזינתה נערה היתה. אולם אף על פי שהעידו שזינתה בבית אביה כשהיתה נערה, י"א⁶⁰ שהרי זו נסקלת בבית הסקילה, ולא בפתח בית אביה. וי"א⁶¹ שנסקלת על פתח בית אביה.

באו עדים מעצמם⁶² אחר שבגרה, או אחר שבעלה בעלה, אף על פי שהעידו שזינתה בבית אביה כשהיתה נערה, אינה נסקלת בשער העיר אלא הרי זו נסקלת בבית הסקילה.

⁶⁰ רמב"ם איסורי ביאה פרק ג הלכה י וסובר רבינו דכשם שהבגרות שבא בין זנותה לעדות משנה דינה מפתח בית אביה לבית הסקילה כך אם נבעלה בין זנותה לעדות נסקלת בבית הסקילה והמעם מפני שבשני אלו אם היתה מזונה עכשיו היתה בחנק וכיון שכן אף על פי שזינתה מתחילה ואין דנה משתנה מסקילה לחנק משתנה היא להיותה נסקלת בבית הסקילה. מ"מ שם

⁶¹ השנות הראב"ד שם ועיין מעשה רוקח וצפנת פענח שם שכתבו דאף הרמב"ם מודה בהא והוא לא אייר במוציא שם רע אלא בסתם נערה המאורסה.

⁶² כך העמידו המעשה רוקח והצפנת פענח והרדב"ז את דברי הרמב"ם איסורי ביאה שם שמכיון שבאו מ עצמם ולא היתה הוצאת שם רע מהבעל אין כאן חידוש דמוציא שם רע וכשם שהשתנה גופה השתנה דינא לקטלם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

